

Л. П. Качановський, В. А. Кучерук, С. Г. Самара

Ізяславський район

ІЗЯСЛАВСЬКИЙ РАЙОН – район, що знаходиться у північній частині Хмельницької області. Межує з Остроз. р-ном Рівнен. обл., Славут., Шепетів., Красилів., Білогір. і Теофіпол. р-нами Хмельн. обл. Утвор. 1923. Від 1932 – у складі Вінн., від 1937 – Кам'янець-Поділ., від 1954 – Хмельн. обл. Жит. потерпали під час голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. Від липня 1941 до лютого 1944 – під нім.-фашист. окупацією. Площа 1,25 тис. км². Населення 54 504 особи (2001), переважно українці. У складі р-ну – м. [Ізяслав](#) і 91 сільс. насел. пункт. Залізничні ст.: Ізяслав, Клембівка. Пн. частина І. р. лежить в межах *Поліської низовини*, пд. частина – на схилах *Подільської височини*. Корисні копалини: торф, крейда, вапняки, глина, буд. пісок (кар'єри – 0,1 тис. га, торфорозробки – 0,06 тис. га). Протікають річки [Горинь](#), Гнилий Ріг, *Хомора*, [Вілія](#), Припутенка. У ґрунт. покриві переважають підтипи сірих ліс. ґрунтів, а також темно-сірі опідзолені, чорноземи опідзолені і реградовані, решта – дерново-підзолисті, дерново-карбонатні, лучно-чорноземні, лучно-болотні ґрунти та торфовища. Ліси та ін. лісовкриті площі становлять 29,30 тис. га (дуб, граб, ясен, липа, в'яз, сосна, ялина), землі водного фонду – 2,78 тис. га. У р-ні – заг.-держ. значення гідрол. заказник *Михельський*, комплексна пам'ятка природи *Святе озеро*, місц. значення заказники Мислятинський (ландшафт.), Конвалія травнева (ботан.), М'якотівський, Хоморські заплави, Сахнівський, Сохужинецький, Клиновецьке урочище, Гнилий Ріг (усі – гідрол.), Лютарський (заг.-зоол.), Плужнянський (орнітол.), пам'ятки природи урочище Жолоби (комплексна), Дзвінки, Дуб звичайний, Каштан кінський (усі – ботан.), заповідні урочища Круглик, Радосівське, Гайок, пам'ятка садово-парк. мистецтва – Плужнян. парк. Пл. с.-г. угідь 84,21 тис. га, з них орних земель – 63,29 тис. га. Пром. підприємства розташ. в Ізяславі. Спеціалізація с. господарства – рослинництво зерн.-буряківничого (69,2 %) та тваринництво м'ясо-молоч. (30,8 %) напрямів. Гол. культури: озима пшениця, жито, цукр. буряки, картопля. Працює 23 с.-г. товариства, 51 фермер. госп-во, 7 ін. суб'єктів агропром. господарювання. Є залишки давньорус. городища у с. Михнів (13 ст.). У І. р. – 55 заг.-осв. шкіл, 2 інтернати, ПТУ, 38 дошкіл. закладів; Будинок творчості дітей та юнацтва, дит. муз. школа, дит. школа мистецтв, 37 б-к, 10 музеїв (див. [Ізяславський історико-краєзнавчий музей](#)), 13 закладів культури клуб. типу, 41 сільс. Будинок культури; центр. рай. лікарня, тубдиспансер, рай. поліклініка, 6 амбулаторно-поліклініч. закладів, 49 фельдшер.-акушер. пунктів; відділ. 5-ти банків; 2 готелі. Виходить рай. г. [«Зоря Надгориння»](#). Функціонують

нар. аматор. хор. колектив Клубів. сільс. Будинку культури, засл. хореогр. ансамбль «Аквамарин» і засл. дит. фольклор. ансамбль «Барвінець» Плужнян. муз. школи. Є стадіон, 29 спорт. залів, 66 спорт. майданчиків, 22 стрільбища та тири, 5 тренажер. залів, 23 ін. спорт. споруди. Реліг. громади: 41 – УПЦ МП, 11 – УПЦ КП, 3 – РКЦ, 2 – адвентистів сьомого дня, 6 – євангел. християн-баптистів, 6 – християн віри євангельської, 1 – свідків Єгови, 1 – юдеїв. У р-ні перебуває на держ. обліку 121 пам'ятка культур. спадщини: 5 – археології, 112 – історії, 4 – мистецтва. Серед видат. уродженців – Герої України естрад. співак, нар. арт. УРСР [В. Зінкевич](#) (с. Васьківці) та фахівець у галузі транспорту Г. Кирпа (с. Клубівка; 2009 встановлено погруддя); палеограф, фахівець у галузі грец. епіграфіки, чл.-кор. АН СРСР *М. Новосадський* (с. Великі Пузирки), правознавець [В. Грищук](#) (с. Сохужинці), мистецтвознавець [П. Жолтовський](#) (с. Мислятин), фахівець у галузі механізації с. господарства [Є. Дмитрук](#) (с. Теліжинці), гірн. інженер-геофізик [Р. Денисюк](#) (с. Борисів), вет. лікар [Й. Загаєвський](#) (с. Заріччя), лікар-хірург [Л. Ковальчук](#) (с. Тернавка), мікробіолог [В. Ковальчук](#) (с. Білеве), фармацевт [В. Кривенчук](#) (с. Покощівка); письменники [О. Гордійчук](#) (с. Топори), [В. Дацюк](#) (с. Щурівці), [Х. Довгалюк](#) (с. Криволука), [В. Кравчук](#) (с. Кіндратки), *І. Римарук* (с. М'якоти), *Г. Соколенко* (с. Михля), перекладач, публіцист [М. Кривинюк](#) (с. Поліське); скульптор, засл. художник України *М. Обезюк* (с. Білижинці), майстер різьблення на дереві [В. Купчишин](#) (с. Теліжинці), художники [М. Гаврилюк](#) (с. Михнів), [В. Гуменюк](#) (с. Сохужинці); актори нар. арт. УРСР *В. Сокирко* (с. Білогородка) та засл. арт. України *О. Царук* (с. Ліщани); правознавець, Ген. прокурор України *В. Дацюк* (с. Добрин); спортсмени [М. Загоруй](#) (стрільба з лука; с. Топори), *А. Мушик* (важка атлетика; с. Шекеринці), *Л. Рибачук* (паверліфтинг; с. Криволука); військ. діяч [М. Коваль-Медзвецький](#) (с. Кропивна); Герої Рад. Союзу [Р. Бортник](#), *Д. Тимошук* (обидва – с. Плужне), [М. Делегей](#) (с. Комини), [М. Захарчук](#) (с. Влашанівка).

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Ізяславський район / Л. П. Качановський, В. А. Кучерук, С. Г. Самара // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-13877>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).